

COMUNITATEA ISRAELITĂ DIN FOCȘANI ÎNTRE ANII 1901 - 1910

Angel Tîlvăr

Pe plan național, referindu-ne la primul deceniu al secolului trecut, realizarea cea mai importantă a evreilor din România a fost înființarea Uniunii Evreilor Pământenii, organizație politică ce avea drept scop fundamental obținerea cetățeniei pentru această minoritate națională. Ca și astăzi, cetățenia însemna ¹ „*dreptul unei persoane de a fi cetățean al unui stat. Acest drept este garantat prin Constituție și conferă drepturi (de a ocupa funcții publice, de a vota) dar și obligații și responsabilități (de a plăti taxe și de a efectua serviciul militar)*” ².

La începutul secolului XX, populația mozaică a orașului de pe Milcov era destul de numeroasă, dacă ținem cont de faptul că la 1900, din cei 17.039 locuitori ai săi, 4.259 erau evrei ³.

Interesele acestora erau apărute de Epitropia Comunității Israelite, instituție de tradiție, foarte bine organizată, în ciuda faptului că nu avea încă un Statut ⁴ care să fie recunoscut de autoritățile locale și județene ⁵.

¹ Florin Petrescu, *Istoria evreilor. Holocaustul.*, Ediția a II-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007, p. 37.

² *Ibidem*, p. 165 - 166.

³ Teodor Iordănescu, *Focșanii. Date asupra orașului în legătură cu planul de amenajare*, în *Milcovia. Revistă regională de studii*, Anul I, vol. 1, Tipografia „Cartea Putnei”, Focșani, 1930, p. 58.

⁴ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.,) fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 50 / 1905, f. 53.

⁵ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1908, f. 8.

Alegerea membrilor Epitropiei era un eveniment deosebit de important în viața Comunității, prilejuit nu doar de expirarea unui mandat, ci și de demisiile depuse de componenții acesteia ⁶.

În aprilie 1903, de exemplu, Epitropia era compusă din I. Flittmann - președinte, M. Ungar - secretar și B. L. Margulies, Adolf Scheffer, I. Zilberman, J. L. Freier, S. Lustig și I. Leizersohn - membri ⁷.

Pentru buna desfășurare a alegerilor membrilor Epitropiei, la 26 august 1903, Primăria Orașului Focșani solicita Comunității Israelite o listă cu evreii cu drept de vot din localitate ⁸. În cazul de față este vorba despre alegeri anticipate, actualii membri fiind aleși la 27 august 1900, mandatul având o perioadă de cinci ani. În condițiile în care unii epitropi au demisionat, iar alții absentau de la ședințe, s-a ajuns la demisia în bloc a membrilor Epitropiei ⁹. Cu toate acestea, până la instalarea în funcție a noilor membri - persoane care să prezinte probitate morală, fără antecedente penale și care „să conducă cu tragere de inimă tot ceea ce privește mersul regulat a intereselor comunității” ¹⁰ - demisionarii aveau obligația de a gira afacerile Comunității ¹¹.

Drept urmare, la 6 septembrie 1903, Primăria Orașului Focșani a făcut următoarea

„Convocare

Noi, Primarul orașului, convocăm în adunare extraordinară obștea israelită din acest oraș, spre a se întruni în palatul comunal, sala ocupată de judecătoria de pace etajul de jos, în ziua de 28 Septembrie 1903 orele 10 dimineața, pentru a proceda la alegerea a nouă membri în epitropia Comunității israelite în locul actualilor epitropi care au demisionat.

⁶ *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1903, f. 4 - 5.

⁷ *Ibidem*, f. 24.

⁸ *Ibidem*, f. 35.

⁹ *Ibidem*, f. 39 - 39 verso.

¹⁰ *Ibidem*, f. 58 - 58 verso.

¹¹ *Ibidem*, f. 39.

Biuroul alegerii se va presida de Sub - semnatul conform delegațiunei ce ni s-a dat de Dl. Primar.

*Scrutinul va sta deschis după ora 10 a. m. până la ora 5 p. m.
p. Primar, A. G. Enescu*

p. Secretar, Gr. Ionescu”¹².

Din cei 574 de evrei cu drept de vot ¹³, s-au prezentat la alegeri 362 dintre ei, acordând încrederea lor următorilor câștigători: doctorul Rosin, Osias Cohl, Jaques Zviebel, L. Cremnitzer, Mauriciu Leibovici, N. Sager, M. Abramovici, I. Leidersohn și I. Last ¹⁴.

După aprobarea alegerilor de către Primăria Orașului Focșani¹⁵, Eptropia și-a definitivat structura astfel: Osias Cohl a fost ales președinte, Mauriciu Leibovici - vicepreședinte, Jacques Zwiebel - casier și doctorul Rosin - secretar ¹⁶.

Instabilitatea conducerii Eptropiei continuă, demisiile și schimbările de funcții ¹⁷ culminând cu alegerile din 7 iulie 1904 ¹⁸, când 202 evrei cu drept de vot ¹⁹, din totalul de 544 ²⁰, i-au adus în fruntea Comunității pe S. Zoler, S. Cofler, doctorii Văleanu și Klang, Adolf Ghellert, M. Neger, Max Adler, M. Abramovici și E. Briil ²¹. Președinte avea să fie desemnat S. Zoller ²².

Un rol extrem de important în acești ani în desemnarea conducerii Comunității - urmărindu-se alcătuirea ei din membri cu adevărat capabili - l-a avut Loja „Instrucțiunea” din Focșani, alcătuită din persoane de frunte din localitate, evrei și nu numai (comercianți,

¹² *Ibidem*, f. 41.

¹³ *Ibidem*, f. 52.

¹⁴ *Ibidem*, f. 58 - 58 verso.

¹⁵ *Ibidem*, f. 60.

¹⁶ *Ibidem*, f. 62.

¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 16, 35 - 36, 43, 54 - 57.

¹⁸ *Ibidem*, f. 74.

¹⁹ *Ibidem*, f. 77.

²⁰ *Ibidem*, f. 73.

²¹ *Ibidem*, f. 79 verso - 80.

²² *Ibidem*, f. 96.

industriași, intelectuali din diverse domenii, rabini etc.). Faptul este dovedit de următorul fragment din Raportul de activitate al Lojii pe anul 1904: „Pe tărâmul cultural și al intereselor comunității, Loja << Instrucțiunea >> a stat tot - d'auna în frunte. Mai în toate formațiunile de epitropi ai Comunității, Loja noastră a fost reprezentată. În epitropia de acum doi ani, a figurat fr. nostru I. Flittman ca Președinte, care a desfășurat o activitate demnă de toată lauda. Din epitropia actuală fac parte ffr. nostru S. Zoller ca Președinte și Dr. Văleanu, cari de asemenea depun toate silințele pentru bunul mers al afacerilor Comunității.

În vara anului curent, epitropia demisionând, interesele Comunității au fost părăsite, Loja noastră s-a crezut datoră de a lua afacerea în mână și a scoate pe coreligionari din apatia lor. În urma unui manifest al Lojei și a unei ședințe ținută în Lojă, la care au luat parte reprezentanții tuturor coreligionarilor noștri focșăneni, s-a produs o mișcare pentru alegerea unei epitropii noi.

Loja se poate mândri că, mulțumită ei, comunitatea noastră are acum epitropi capabili și harnici, de la cari obștea întreagă așteaptă foarte mult

Președinte,

Secretar,

Max Adler

Ios. Kaufman”²³.

Peste numai doi ani însă, situația existentă în cadrul Epitropiei Comunității Israelite din Focșani impunea efectuarea de noi alegeri, după cum rezultă din Memoriul înaintat Primăriei Orașului Focșani, la 15 septembrie 1906, act semnat de 75 de persoane: „Având în vedere că actualul Comitet al Epitropia Israelită din localitatea s-a descompletat cu totul prin demisionarea membrilor, ast - fel că interesele Epitropiei au ramas fără a fi conduse de un Comitet din a

²³ Apud Bogdan Constantin Dogaru, *Francmasoneria în județul Vrancea & societățile fraterne evreiești*, Supliment al revistei „Oglinda Literară”, Tipografia ATEC, Focșani, 2011, p. 63 - 64.

cărei cauza se va sustrage toate veniturile de către persoane streine și de oare ce această Epitropia este pusă sub controlul Dvs, respectos vă rugăm să binevoiți a dispune de urgență numirea unei Comisiune propusă de noi a-i confirma în această calitate, punându-i în posesiunea averei Epitropia și a fi autorizați de a conduce toate interesele până la alegerea unei nouă Comitet.

Propunem persoanele alese de noi pentru Comisiune pe Domnii

1) Dlu Doctor Weiner, 2) I. Flitman dentist, 3) Herman Hartenberg, 4) Gherșeu Belner, 5) H. Scheffer și al 6) M. Rosenfeld, în care persoane avem toată încrederea pentru administrarea averei Epitropia”²⁴.

La rândul său, la 10 octombrie 1906, Epitropia cerea Primăriei prezidarea alegerii a nouă membri, căci „*din cauza lipsei unei administrațiuni, existența instituțiunelor este periclitată*”²⁵.

Alegerile au avut loc la 22 octombrie 1906, la Școala Israelită de Băieți, convocarea fiind făcută de Primărie și de președintele Comunității, Iacob Koffler. Au fost desemnați ca membri ai Epitropiei Iacob Kofler, I. M. Neiger, Moritz Vogel, Max Geldbeutel, Sig. Rosenberg, Herman Pascal, doctorii Rosin și Weiner, Lazăr Linden, N. Bercovici și S. Grünstein. Președinte a fost numit Max Geldbeutel, vicepreședinte Moritz Vogel și casier Herman Pascal²⁶.

Nici acest mandat nu avea să fie dus la bun sfârșit; la 12 iulie 1910, Primăria focșăneană primea următoarea Adresă semnată de 73 de persoane²⁷: „*Subsemnații concetățeni israeliți din Focșani văzând starea deplorabilă în care ne aflăm din cauza relei Administrațiune a Epitropilor ne-am întrunit în Sinagoga Croitorilor din Focșani și am decis a alege o comisiune interimară compusă din*

²⁴ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 49 / 1906, f. 26 - 27.

²⁵ *Ibidem*, f. 28.

²⁶ *Ibidem*, f. 29 - 30.

²⁷ *Ibidem*, dosar nr. 78 / 1910, f. 3 - 3 verso.

Domnii Osias Cohl; Max Adler; N. Sager; Meir Abramovici; A. Freier; Samson Bernstein și H. Hacken”²⁸.

După aprobarea Primăriei²⁹, noii epitropi aveau de preluat scriptele și întreaga avere a Comunității de la fosta conducere a acesteia³⁰. Comitetul Epitropiei îl avea ca președinte pe Osias Kohl, A. Hacken fiind desemnat vicepreședinte, Meer Abramovici - casier, Samson Bernstein - secretar și H. Freier - consilier³¹.

La 7 decembrie 1910, Epitropia informa Primăria că „*Actuala Comisiune Interimară, conduce interesele Comunității noastre spre deplina mulțumire a tuturor concetățenilor*”³², în ciuda a două demisii din cadrul ei. Datorită acestei situații, alegerile aveau să fie amânate pentru 1911³³, la vot fiind așteptați 675 de persoane³⁴.

Uneori, epitropii nu se ridicau la înălțimea așteptărilor coreligionarilor lor, fie pentru că nu-și făceau datoria, fie pentru că se dedau la tot felul de abuzuri. În asemenea cazuri, lipsa de credibilitate a acestora era cel mai bun pretext pentru înlăturarea lor din fruntea Comunității, prin desfășurarea de noi alegeri.

Așa s-a întâmplat la 4 august 1903, când Epitropia înștiința Primăria focșăneană că „*în urma intervențiunei unui însemnăt număr de coreligionari din localitate, Epitropia în ședința de la 3 cor. a luat decisiunea, ca pe lângă actualii epitropi, să mai figureze în Comunitate ca Epitropi și Domnii M. Rappaport, Max Adler, M. Filderman și M. Abramovici, având aceleași drepturi și îndatoriri ca și actualii Epitropi*”³⁵.

Cerând aprobarea Primăriei pentru luarea acestei inițiative, Epitropia a fost refuzată politicos, căci „... *cererea ce faceți ... este în*

²⁸ *Ibidem*, f. 6.

²⁹ *Ibidem*, f. 4.

³⁰ *Ibidem*, f. 5.

³¹ *Ibidem*, f. 10.

³² *Ibidem*, f. 13.

³³ *Ibidem*, f. 14 - 14 verso.

³⁴ *Ibidem*, f. 12.

³⁵ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 1.

afară din legile și regulamentele relative la epitropii, plus că parte din cei recomandați și-au pierdut drepturile cetățenești prin sentințe judecătorești și sunt în neputință a administra averea altora, când legea pentru a lor i-a declarat incapabili.

Dacă epitropia are nevoie de alți membri în locul actualilor membri, urmează ca acestea să se facă prin alegere, așa cum s-a făcut și în trecut”³⁶.

Nici noua conducere a Comunității nu a avut un mandat liniștit, după cum rezultă din cererea de demisie înaintată Primăriei de către Osias Kohl, la 30 decembrie 1903: *„Prin alegerea efectuată în ziua de 28 Septembrie 1903, am fost ales membru în comunitatea israelită din localitate, de către majoritatea obștei israelite. Am primit această sarcină grea având de scop ca în mod sincer și real să contribui la bunul mers al comunității.*

În ședința din 28 Decembrie cor. pe când ne aflam în cancelaria Epitropiei, au năvălit în sală Domnii Adolf Sefer, Carol Sefer, I. Flittmann, Strul Grunstein, I. M. Rabner, O. Kivu, P. Kivu, I. Steiner, M. Bintlér, Avram Cohn, Marcu Zaharia, adresându-ne cuvinte amenințătoare și ofensatoare. În atare împrejurări neputând îndeplini sarcina onorifică de membru și președinte al Epitropiei, vă rog respectos Domnule Primar, să binevoiți a mă considera demisionat din această însărcinare”³⁷.

Nefiind de acord cu nemulțumirii, Primăria avea să fie categorică: *„Se respinge dimisia și se va ruga a continua să administreze Comunitatea cu ceilalți colegi, conform legilor existente, neținând seamă de pretențiile ilegale ale oricărui enoriaș”³⁸.*

Toți ceilalți colegi ai lui Osias Kohl au avut o atitudine similară, dar Primăria a rămas de neînduplecat³⁹. Singura demisie

³⁶ *Ibidem*, f. 32.

³⁷ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 1.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*, f. 2.

aprobată a fost cea a lui Maurice Leibovitz, care urma să-și schimbe domiciliul ⁴⁰.

În toamna anului 1905, situația devenise din nou delicată, după cum reiese dintr-un Memoriu înaintat Primăriei de 93 de evrei: „Subsemnații ne permitem prin prezenta a vă aduce la cunoștința Dvs. despre reaoa administrarea a actualului Comitet al Comunității Israelite din localitate.

I. Actualul Comitet pentru administrarea intereselor obștea a fost ales un număr de nouă persoane și anume: S. Zoller, I. Cofler, M. Adler, A. Gheller, M. Neigher, Dr. Wăleanu, Dr. Klang, M. Abramovici și Brill Eissig, însă partea din D-lor au demisionat și partea s-au retras, astfel că în prezent comunitatea e condusă numai din patru membri și anume: S. Zoller, A. Gheller, M. Abramovici și Brill Eissig, prin urmare comitetul fiind dis - completat urmează a se face o nouă alegirea.

II. Actualul Comitet fiind un număr numai din patru persoane, dispun numai după placul D-lor și anume: fac impuneri exagerate, care e imposibil a le putea corespunde coreligionarii noștri și tot odată au desființat avantajele pe care au fost deja, după cum le veți vedea mai jos:

- 1) Impunere de taxă de 20 bani la kg de carne;*
- 2) Taxă de 10 bani pentru tăerea păsări;*
- 3) Taxa pentru înscrierea unui copil la școală*
- 4) Taxa școlară*
- 5) Taxă de examen*
- 6) Taxa de cununie*
- 7) Taxa pentru Botez*
- 8) Taxa specială impusă.*

Apoi au desființat următoarele înlesniri ce au fost deja de la fostul Comitet și anume:

- 1) Spitalul*
- 2) Casa săracilor*

⁴⁰ Ibidem, f. 11 - 12.

3) *Medicamente gratuite*

4) *Visitarea gratuită⁴¹ a Medicilor a săracilor în Casa de Boală.*

III-lea: Au ridicat de la Societatea Mercur suma de 3.000 lei depuși de Dlu Zwiebel, bani resultați din produsul Balului dat de Societatea Doamnelor.

Cu ocasiunea alegirea Comitetului s-a numit ca secretar al Comunității Dl. A. Gheller, dar Dsa îndeplinește funcțiunea de Cassier, iar funcțiunea sa o îndeplinește Domnul M. Ungar care e o persoană nerecunoscută de nimeni, semnează ca secretar, percepe un salariu, procedează după placul său, ceva mai mult că e o persoană și incorectă.

În vedere acestor fapte pe care le-am expus și care sunt în detrimentul Comunității și a coreligionarilor noștri care sunt lipsiți de mijloace din a cărei cauză sunt expuși ca copii să rămăie fără școală față cu impunerile făcute - și având în vedere că nici Comitetul nu e complet după cum a fost constituit, vă rugăm respectos Dle Primar, ca să luați în considerație plângerea noastră care e fondată și a dispune de urgență în primul rând a se desolva actualul Comitet și a dispune tot odată și o nouă alegirea generală pentru constituirea unei noue Comitet pentru regularea situațiunea a Comunității noastre și a ușura impunerile asupra cărora nu putem plăti față de timpurile cele critice, sperând că veți face dreptate ca un bun părinte ce sunteți, al întregului oraș”⁴¹.

Primăria a cerut reprezentanților evreilor abținere de la excese și luarea unei decizii care să mulțumească întreaga Comunitate⁴².

În 1908, Epitropia se afla în proces cu Solomon Schwartz, căruia îi pretindea, pe bună dreptate, suma de 789,80 lei⁴³.

⁴¹ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1905, f. 52 - 52 verso, 54 - 54 verso.

⁴² *Ibidem*, f. 53.

⁴³ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1908, f. 1 - 1 verso.

La 24 ianuarie 1900, Comunitatea s-a angajat să plătească acestuia suma de mai sus, în schimbul confecționării de mobilier pentru Școala Israelită de Băieți din strada Ștefan cel Mare ⁴⁴.

La 15 februarie 1908, Primăria cere să se achite datoria către Solomon Schwartz, imediat după aprobarea bugetului Comunității pe 1908 - 1909, inclusiv dobânda și cheltuielile de judecată ⁴⁵.

Un factor esențial în buna administrare a averii Comunității Israelite l-a constituit bugetul acesteia. Întocmit de Epitropie, și legalizat, aprobat de Primăria Orașului Focșani, acesta trebuia să fie întocmit în spiritul legislației în vigoare și să fie cât mai echilibrat cu putință.

Cel din 1903, de pildă, prevedea la venituri suma de 46.074,80 lei, iar la cheltuieli 45.341,15, rezultând un excedent de 733,65 lei ⁴⁶.

Veniturile se bazau pe excedentele anilor precedenți, pe vânzările unor proprietăți ale Comunității, pe închirierea unor terenuri sau imobile, pe asistențele religioase la cununii și botezuri și taxe voluntare pe tăierea cărnii de pasăre, vită și miel.

Cheltuielile vizau retribuția clerului și a personalului administrativ, întreținerea celor două școli primare de băieți și de fete, a Spitalului Israelit și a sinagogilor, acțiuni de binefacere, susținerea unor procese, efectuarea unor lucrări de întreținere și reparații, diverse investiții, taxe către Statul român.

Retribuția clerului implica plata rabinului și a hahamului, inclusiv la retragerea acestuia din urmă din serviciu ⁴⁷. În 1903, de pildă, Comunitatea întreținea un rabin și cinci hahami ⁴⁸. Tot acum, personalul administrativ includea pe secretar, pe curier și pe „credincios” ⁴⁹.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 2.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 4.

⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1903, f. 9.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 10 - 16.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 18.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 19 - 24.

Atunci când împrejurările o cereau, se trecea la procedura de rectificare a bugetului (mărirea cheltuielilor, de exemplu, așa cum s-a întâmplat în noiembrie 1904) ⁵⁰.

Neaprobarea, într-o primă fază, de către Primărie a bugetului Comunității israelite pe anul respectiv avea să atragă după sine protestul acesteia, înaintat direct Ministerului de Interne ⁵¹.

Motivând că există prevederi de ordin legislativ cu caracter general - și nu „*un text espres de lege sau regulament*” ⁵² - Primăria în cauză și-a motivat decizia pe considerentul că epitropii evrei nu sunt autorizați să perceapă taxe și contribuții **obligatorii**. Se insista asupra faptului că „*taxa asupra articolelor de consumațiune, nu apasă în mod proporțional cu averea fiecărui israelit, mai cu seamă când de fapt bogătașii cari mai în genere respectă mai puțin obiceiurile religioase se nutresc și cu articole puse în consumație de creștini, așa că aceștia sunt scutiți în mod indirect de tacsele pe care populațiunea săracă cu mai mult respect de îndatoririle religioase este nevoită a le plăti*” ⁵³.

Luând act de cele întâmplate, la 4 iulie 1906, Ministerul de Interne atrăgea atenția Primăriei Orașului Focșani că „*nu are nici un amestec la aprobarea bugetelor, compturilor și perceperea taxelor înființate de comunitatea israelită*” ⁵⁴.

În aceeași lună, surprinsă fiind de această decizie, care ar fi dat prea multă libertate epitropilor în gestionarea banului coreligionarilor lor, mai ales în condițiile în care nu mai erau controlați de Primărie, Comunitatea s-a adresat din nou aceluiasi Minister, solicitând revenirea la situația de dinainte. Cu alte cuvinte, controlul Statului - bazat pe Legea referitoare la organizarea comunelor urbane și pe Sentința Curții de Apel Galați nr. 70 din

⁵⁰ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 118 - 118 verso.

⁵¹ *Ibidem*, dosar nr. 49 / 1906, f. 23.

⁵² *Ibidem*, f. 17.

⁵³ *Ibidem*, f. 18.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 22.

10 martie 1899 - în ceea ce privește încasarea și cheltuirea fondurilor Comunității de către Epitropie - era un lucru pe cât de legal, pe atât de necesar ⁵⁵.

Ca și în perioada anterioară, stabilirea prețului la carnea cușer a fost o problemă sensibilă, înăsprind adesea raporturile dintre Epitropie și evreul de rând.

La 25 septembrie 1903 expira contractul încheiat între Comunitate și antreprenorul taxei de carne cușer și a tăiatului păsărilor. Noul antreprenor, stabilit în urma ținerii unei licitații, era I. Segal, care primea timp de trei ani câte 20.690 lei.

Pentru a veni în sprijinul săracilor, Epitropia a scăzut taxa de carne cușer de la 25 de bani / kg la 10 bani, iar pentru carnea de pasăre, reducerea era mai mică - de la 25 de bani la 15 bani / kg.

Rezulta însă un deficit bugetar, care urma a fi acoperit prin perceperea unei taxe școlare, fiind vizați părinții elevilor și elevelor care dispun de sumele necesare. Dacă această măsură nu era de ajuns, taxa la cele două tipuri de carne urma să crească cu câte 5 bani / kg fiecare.

Primăria avea să aprobe hotărârea Epitropiei, fiind într-adevăr un caz de protecție socială ⁵⁶.

Ca și în anii trecuți, în Focșani au funcționat hahami fără autorizație din partea Comunității Israelite. La 11 noiembrie 1903, Epitropia aducea la cunoștința Primăriei un astfel de caz: „Un oarecare Bențien Margulies, subvenționat de Epitropia cu suma de 50 lei lunar, fără a avea veri o atribuțiune în Comunitate, își însușește calitatea de Haham, fără a avea permisiunea Epitropiei, neîntrunind condițiunile cerute de ritul mosaic și nici autosafiunea onor Primăriei; așa că umblă din casă în casă tăind păseri pe la evrei percepând taxe în folosul său cauzând comunităței pagube însemnate” ⁵⁷.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 25 - 25 verso.

⁵⁶ *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1903, f. 37 - 37 verso.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 64.

La cererea acesteia, Primăria a dispus ca Poliția să-i interzică acestuia să mai exercite profesiunea de haham ⁵⁸.

Doi ani mai târziu, taxa pe carnea cușer se transformă din nou în prilej de încordare a raporturilor dintre Epitropie și Primărie, mai precis Serviciul Veterinar din subordinea acesteia. Acest fapt apare într-o Adresă înaintată Primăriei de către Epitropie, la 9 martie 1905:

„Epitropia pentru întreținerea instituțiilor sele culturale și de binefacere, are singurul venit << Gabela >> pe carne cușăr și a tăiatului păsărilor; o dare ce se plătește voluntar de fie care coreligionar evreu

Această taxă se încasează prin vânzătorii de carne cușăr, care au îndatorire de a nu vinde carnea cușăr mai scumpă decât cea obicinuită decât cu taxa percepută de Comunitatea

Epitropia pentru a putea proteja populațiunea săracă de a nu fi exploatată, ..., este necesar ca la abatorul de vite, vitele ce au a fi tăiate de către hahamii Comunităței pentru consumațiunea populațiunei israelite să se taie numai la acei măcelari cari sunt înțeleși cu Comunitatea.

Cum însă la Abatorul de vite, hahamii funcționari plătiți de Comunitate sunt obligați de către Domnu Medic veterinar a tăia la or ce măcelar fără deosebire, ..., venim cu profund respect a vă ruga Domnule Primar ca în interesul populațiunei sărace să binevoiți a dispune ca la abator, hahamii Comunităței să nu fie obligați a tăia la or ce măcelar, ci numai la acei care vor fi înțeleși cu Comunitatea; și numai astfel se va putea evita exploatarea care de altfel se practică de către Măcelarii în dauna populațiunei sărace, fapt recunoscut și de instanțele superioare

Această măsură se cere a fi aplicată și pentru motivul că măcelarii avuți, acaparând comerțul de carne cușăr, împiedică pe măcelarii mai puțin avuți de a tăia și ei din când în când câte o vită, înlăturând astfel o concurență ce li s-ar putea crea, temându-se poate

⁵⁸ Ibidem, f. 65.

că cei mai pușin avuși având posibilitatea de a pune în consumațiune carne cușer, vor crea o concurență poate și la carnea obicinuită.

Obligativitatea de a se tăia vite de către hahamii Comunităței la or ce măcelar fără deosebire, mai dăunează Comunitatea și prin faptul că măcelarii căroră s-au tăiat vite de către hahami neputând consuma carnea toată la scaunele de carne cușăr, o pune în vânzare în prăvălia sa în mod ilicit ca carne cușăr, fără a întruni condițiunile cerute de ritul mosaic, cauzând Comunităței daune și întrucât privește Gabela”⁵⁹.

La rândul său, medicul veterinar este de altă părere, pe care o face cunoscută Primăriei printr-un Raport din 17 martie 1905:

„1) Comitetul israilit ar dori ca la abator pe viitor să fie doi șefi, din care unul recunoscut de legile țării și al II de Comitetul Israilit și care cu timpul să ajungă a-și disputa drepturile și prioritatea.

2) Comitetul doresce a monopoliza vânzarea cărnei cușer, prin limitarea dreptului de tăere și vânzare la 2 - 3 măcelari, împedecând astfel concurența.

3) Pare că ar dori să forțeze pe măcelari, să le vândă carne cu prețul fixat de comitet, fără a ține socoteala de prețul cumpărării vitelor; cu alte cuvinte să se facă stăpâni pe averea altuia, fără a pune vre un capital.

4) Deci s-ar limita numărul măcelarilor în sensul dorinței comitetului, s-ar creia două categorii de măcelari: favorizași și nedreptățiși, în care caz s-ar naște turburări, desordine și uri între ei.

5) Pentru o mai bună equitate sunt de părere:

a) a se lasa comerțul și concurența liberă.

b) a se menține dispoziția actuală, ca hahamii bine înțeleș cei autorisași de comitet să tae absolut la toși măcelarii care voesc a tăia vite pe cușer.....

d) Dacă Comitetul voește a vinde carne eftin, să închirieze două - trei prăvălii în hală, din cele libere, să tae în socoteala sa vite,

⁵⁹ Ibidem, dosar nr. 50 / 1905, f. 12 - 14 verso.

să vândă astfel carnea cu ce preț ar voi și astfel ar face concurența mai mare și mai legală.

e) Cred că limitând numărul măcelarilor și al prăvăliilor, se micșorează numărul vitelor tăete, prăvălii se vor închiria mai puține, în plus publicul Israelit va fi la discreția a doi sau trei măcelari uniți și învoiți cu câțiva membri din comitet; așa că dupe cum înțeleg eu membrii comitetului din gură spun una și în inimă pare a avea alta”⁶⁰.

Trecând peste faptul că prețul cărnii cușer era mai mare cu 10 bani / kg (95 bani - 1 leu în loc de 85 bani, taxa cușer fiind de 15 bani / kg) din cauza speculei făcute de măcelari⁶¹, Primăria nu dă câștig de cauză Epitropiei, situația rămânând neschimbată⁶².

În strânsă legătură cu problema cărnii cușer se află și Abatorul de păsări al Comunității Israelite, cunoscut îndeobște sub numele de „tăietoarea de păsări”⁶³.

Funcționând de obicei într-un local închiriat, pentru care Comunitatea achita și taxa pentru apă⁶⁴, Abatorul de păsări a constituit un real factor de risc pentru focșăneni, nereușindu-se construirea unui local cu această destinație, așa cum necesitatea o impunea. Grăitor în acest sens este următorul paragraf dintr-un Raport înaintat Primăriei de către medicul veterinar al orașului Focșani, la începutul anului 1904:

„La 1901, Iunie 8 cu raportul N. 20, o comisiune compusă din Doctorul Grossu, inginerul comunei și un Domn Consilier comunal inspectând această tăietoare, o găsește foarte rudimentară, improprie scopului, cari produce cea mai mare infecție, în urma căreia Primăria cu adresa nr. 3.879 iulie 13 din 1901 dă un termen de două luni ca să se construiască o tăietoare sistematică dupe indicația acelei

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ Ibidem, f. 31 - 31 verso.

⁶² Ibidem, f. 31.

⁶³ Ibidem, dosar nr. 53 / 1904, f. 13.

⁶⁴ Ibidem, dosar nr. 38 / 1903, f. 10 - 16.

comisiuni, contrar va opri tăerea paserilor în acea barată și până astăzi e tot așa de rudimentară, improprie cu desăvârșire scopului, infectă și infectantă, pentru care sunt de părere ca să se oprească tăerea paserilor în acest local și să se construiască o tăetoare mai sistematică la marginea orașului, conform industriilor insalubre intrând în categoria abatoriilor”⁶⁵.

Rezoluția Primăriei este cât se poate de tranșantă: *„Se va face cunoscut Domnului Polițaiu a pune în vederea Comunității să facă un abator; iar pe cel actual Domnul Polițaiu îl va închide cu începere de la una Aprilie viitor”⁶⁶.*

La 22 martie 1904, situația Abatorului din strada Canalul Halei era neschimbată, autoritățile afirmând că: *„aceasta ne miră cu atât mai mult cu cât că vice președinte a acelei comisiuni este Dl. Doctor R. Rosin, care în calitate de medic poate să-și dea seama mai bine cât este de periculos a se tolera în centrul orașului un asemenea focar de infecțiune”⁶⁷.*

La 14 mai 1904, Comunitatea, luând atitudine, înștiințează Primăria că a decis să construiască un Abator de păsări pe un teren aflat în proprietatea sa, situat pe strada Vergula, planul construcției fiind deja întocmit⁶⁸. În luna următoare, Primăria avea să aprobe proiectul, acesta fiind în valoare de 3.000 lei și respectând prevederile legale⁶⁹.

Din păcate însă, totul a rămas literă moartă: nici Abatorul cel nou nu s-a construit, nici cel vechi nu s-a desființat, în ciuda descinderilor repetate ale Poliției⁷⁰. Comunitatea a obținut, în cele din urmă, o autorizație de funcționare provizorie⁷¹.

⁶⁵ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 13 - 13 verso.

⁶⁶ *Ibidem*, f. 13.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 15 - 15 verso.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 45.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 45 verso.

⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1905, f. 1.

⁷¹ *Ibidem*, f. 1 verso.

În 1905, vechiul Abator este închis și mutat într-un local din strada Israelită, aparținând fostei Școli Israelite ⁷². Primăria, nemulțumită de această improvizație, atrage atenția Epitropiei că dacă într-o lună nu va construi Abatorul, va fi obligată să utilizeze doar Abatorul public al orașului ⁷³.

În luna august și acest Abator este închis ⁷⁴, dar hahamii continuă să-l folosească în mod ilegal ⁷⁵, motivând că au aprobare pentru acest lucru din partea Comunității ⁷⁶. În fapt, hahamii profitau și de neglijența în serviciu dovedită de Poliție, care nu pune în practică deciziile Primăriei, riscând să se ajungă, în conformitate cu legislația timpului, în instanța Curții de Apel ⁷⁷.

Presată de situație, Poliția a făcut mai multe descinderi la fața locului, a anchetat hahamii și a încercat să-l lămurească pe președintele Epitropiei să închidă Abatorul, dar acesta a afirmat că va face declarații doar în fața instanței ⁷⁸.

În noiembrie 1905, localul Abatorului este închis, Poliția asigurând paza în zonă, pentru mai multă siguranță ⁷⁹. În scurt timp, Comunitatea va înființa un Abator (o baracă) pe strada Concordia, în spatele Spitalului Israelit, fără a avea însă autorizație ⁸⁰; dar și acesta va fi închis de Poliție, din ordinul Primăriei ⁸¹.

Nefiind dispusă să cedeze, Epitropia va muta Abatorul de pășări de aici pe strada Florilor, în imediata apropiere a Cimitirului Israelit ⁸².

⁷² *Ibidem*, f. 36.

⁷³ *Ibidem*, f. 37.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 41.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 43.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 51.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 56 - 56 verso.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 57 verso.

⁷⁹ *Ibidem*, f. 58.

⁸⁰ *Ibidem*, f. 58 verso.

⁸¹ *Ibidem*, f. 59.

⁸² *Ibidem*, dosar nr. 49 / 1906, f. 5.

În februarie 1906, această tăietoare de păsări - o baracă - avea să fie și ea închisă ⁸³, funcționând în condiții improprii ⁸⁴. Peste numai două luni, aceasta își va relua activitatea ⁸⁵, Comunitatea motivând că dacă nu se va mai putea percepe taxă pentru tăierea cărnii, nu se vor mai putea întreține școlile și spitalul acesteia ⁸⁶.

La 18 iunie 1906, decisă să rezolve această problemă, Epitropia Comunității Israelite înainta Primăriei următoarea cerere: *„Pentru construirea abatorului de păsări necesar Comunității israelite din acest oraș am avut destinat un loc în fundul Curței fostului spital israelit din acest oraș strada Concordia, loc ce era propriu pentru sus zisul scop, din cauza că jur împrejur sunt numai proprietari de ale comunității, fără ca să fie și alți vecini cari să se crează jigniți din cauza acestui abator.*

Cum însă fostul Inginer Comunal Domnu Mihăileanu s-a opus personal de a se autoriza construirea abatorului pe acest loc, ne-am văzut siliți a cere autorizația pentru locul vechiului cimitir din strada Vergula Nr. 20.

Văzând însă că pe locul cimitirului sunt pretutindeni morminte și că ar fi un sacrilegiu a se profana aceste morminte, iar pe de alta, pentru a nu se da loc vecinilor la nemulțumiri.

Văzând asemenea că locul din curtea vechiului spital fiind mai potrivit și mai igienic pentru acest scop, vă rugăm cu onoare Domnule Primar să binevoiți a face să se preschimbe autorizațiunea ce ni s-a dat sub N 6.232 din 2 iulie 1904, astfel ca abatorul de păsări să se construiască în fundul curței fostul spital israelit din strada Concordia nr. 24” ⁸⁷.

La 28 iulie 1906, analizând situația, Primăria Orașului Focșani a aprobat cererea Comunității Israelite ⁸⁸.

⁸³ Ibidem, f. 9 - 10.

⁸⁴ Ibidem, f. 6 verso.

⁸⁵ Ibidem, f. 12.

⁸⁶ Ibidem, f. 6.

⁸⁷ Ibidem, f. 20 - 20 verso.

⁸⁸ Ibidem, f. 21.

Ca și în perioada anterioară, Comunitatea se îngrijea și de asigurarea azimei, care se consumă de mozaici cu ocazia Sărbătorilor Pascale.

Astfel, la 31 ianuarie 1903, Epitropia informa Primăria că a arendat lui Michel Gross, pe bază de licitație, dreptul de a furniza azima religioasă (pasca), aceste plătind o taxă de 2.225 lei. Făcută din făină de Iași, prețul azimei varia între 46 și 55 bani / kg.

Primăria, la rândul-i, trebuia să-și dea acordul și să elibereze concesionarului autorizația necesară ⁸⁹, inspectând brutăria respectivă ⁹⁰.

Dintre negustorii evrei, documentele vremii îi evidențiază pe I. Abramovici și Sol. I. Grinberger, specializați în comerțul cu porțelanuri, pe frații Finchelstein, profilați pe manufactură ⁹¹; Zalman Chon, vânzător de var ⁹²; pe Iacob Schefer și Iosif Aron, specializați în articole de îmbrăcăminte; pe L. I. Hoberun, profilat pe încălțăminte; pe M. Silberman și N. Rosenfeld, specializați în coloniale; pe Isidor Vogel și Herman Vogel, profilați pe fierărie; pe S. Chon, S. Mersohn, I. Schwartz și B. Rontzer, care comercializau articole de galanterie. De comerțul cu mobilă se ocupau Pușa și S. Veismann, de împrumuturi cu bani Iacob I. Gelber, de comerțul cu vinuri atât acesta din urmă, cât și H. Bercovici, între mulți alții (Sonmer, Neiger etc.), de produse spirtoase P. I. și Isidor Cupferman, de comercializarea pâinii N. M. Rusovici, de comerțul cu cherestea A. Rosenberg și M. Cazarovici și de cel cu lemne A. Grohemburg și alții ⁹³; de comerțul ambulant Simion Cohn și Haim Langear ⁹⁴.

⁸⁹ *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1903, f. 3.

⁹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1908, f. 9 - 9 verso.

⁹¹ Ștefan O. Neagu, Nicu Mazere, *Focșani. File din istoria comerțului*, vol. I, (1546 - 1948), Editura Rafet, Buzău, 2009, p. 33 - 34.

⁹² *Ibidem*, p. 35.

⁹³ *Ibidem*, p. 33 - 34.

⁹⁴ *Ibidem*, p. 37.

Lor li se adaugă bancherul Wilhelm Saier ⁹⁵, hangiul Iosif Solomon, patronul de tipografie comercială Leon Zvorene și Sabina Hacher, cu apreciatul ei local de *caffe chantante* ⁹⁶.

În anul 1906, din cei 59 de băcani din Focșani, 21 erau evrei, din cei 126 de cârciumari existenți, 46 erau mozaici; din 54 de proprietari de manufacturi, doar 20 erau mozaici; din 54 de proprietari de manufacturi, doar 20 erau creștini; evreii mai dețineau o drogherie, două depozite de mașini de cusut și biciclete, o prăvălie cu articole de brașovenie (din cinci existente). În fine, lor li se adaugă șase comercianți de cereale, la acest capitol evreii deținând monopol ⁹⁷. La rândul ei, mica industrie era reprezentată de fabrica de apă gazoasă a lui F. Freier (cu cinci lucrători străini) și cea de teracotă a lui I. Herman (cu 25 de lucrători, dintre care doar cinci străini) ⁹⁸.

Referitor la ateliere meșteșugărești aparținând evreilor, pentru anul 1902 sunt semnalate 159 de cazuri din totalul de 294, specializate în 28 de tipuri de meserii, lor adăugându-li-se un proprietar de birje, un negustor de lămpi, unul de pălării și unul de încălțăminte.

Cu alte cuvinte, evreii erau alămari, băieși, blănari, brutari, boiangii, croitori, cismari, ceasornicari, căciulari, cartelari [negustori], dărăcitori, dogari, droghiști, farmaciști, fierari, legători de cărți, producători de bragă, rotari, somerieri, strungari, spițeri, seidecari [meșteșugari și negustori de șei și hamuri], tinichigii, tâmplari, tapițeri, vopselari, zugravi etc. ⁹⁹.

În 1906, lucrătorii evrei erau specializați în 41 de meserii din cele 60 câte se practica în oraș. Astfel, celor menționați mai sus li se adaugă: bărbieri, căldărari, caretași, ceaprazari, cofetari, cojocari, cuferari, curelari, cusători, dulgheri, giuvaergii, instalatori, lăcătuși,

⁹⁵ *Ibidem*, p. 137 - 138.

⁹⁶ *Ibidem*, p. 35.

⁹⁷ S. J. A. N. Vn., fond Camera de Comerț și Industrie Focșani, dosar nr. 1 / 1906, f. 117 verso.

⁹⁸ *Ibidem*, f. 118.

⁹⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 21 / 1902, f. 8 - 19 verso.

legători, mecanici, modiști, perieri, săpunari, sculptori în lemn, sobari, sforari, tipografi, tricotori și umbrelari.

La acea vreme, din 2.338 lucrători - 834 erau evrei; din 930 de meseriași - 355 erau evrei; din 841 de calfe - 260 erau mozaici; din 567 de ucenici - 219 erau evrei ¹⁰⁰.

Așa cum era și firesc, evreii focșăneni au avut reprezentanți în Camera de Comerț și Industrie a Județului Putna. De pildă, în 1901 aceștia erau Al. Hamel - cofetar, M. Noivert - croitor de stofe, N. M. Rusoviciu - bogasier și Ghiță M. Rusovian - lipsan ¹⁰¹.

La rândul lor, cele două Școli israelite - de fete și de băieți - erau indisolubil legate de Comunitate, fiind, de altfel, întreținute de aceasta.

Funcționarea unor astfel de școli a fost impulsionată la Focșani, între altele și de un important eveniment găzduit de orașul de pe Milcov, în 1902: „*conferința profesorilor de limbă ebraică care a decis stabilirea unui program unic de predare și învățare a limbii ebraice*” ¹⁰².

Referitor la Școala de Fete, întreținerea acesteia însemna salarizarea personalului (două institutoare de limba română, dintre care una ocupa funcția de director, o institutoare de limba ebraică, o institutoare de lucru, o maestră de croitorie și un servitor cu soția) ¹⁰³, asigurarea lemnului de foc, repararea periodică a imobilului, a grilajului acestuia, a mobilierului și a toaletei, dotarea cu mobilier nou, material didactic, articole de cancelarie, unelte de gospodărie, întreținerea grădinii, plata asigurărilor și a impozitelor aferente instituției, plata delegaților examinatori ¹⁰⁴, a unui institutor de limbă

¹⁰⁰ Idem, fond Camera de Comerț și Industrie Focșani, dosar nr. 1 / 1906, f. 118 - 119.

¹⁰¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 25 / 1901, f. 23 - 25.

¹⁰² Bogdan Constantin Dogaru, *op. cit.*, p. 35.

¹⁰³ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 38 / 1903, f. 19 - 24 verso.

¹⁰⁴ *Ibidem*, f. 10 - 16.

germană (cu începere din 1904) ¹⁰⁵, a chiriei pentru localul aflat în proprietatea familiei Scheyer (în 1905) ¹⁰⁶.

În 1909, director era doamna Armin Scheffer, care răspundea de cele 170 de eleve (56 în clasa I, 53 în clasa a II-a, 32 în clasa a III-a și 29 în clasa a IV-a). Situația la învățătură a elevelor era foarte bună, numărul retragerilor și al cazurilor de repetenție fiind foarte mic.

Elevele aveau de parcurs următoarele materii: Scrierea și exerciții gramaticale, Citirea, Exerciții de memorie și liberă reproducere, Exerciții de compunere, Matematică, Istorie, Geografie, Științe fizico - naturale, Caligrafie, Desen, Exerciții corporale și jocuri gimnastice, Cânt, Lucru de mână, primind note inclusiv la Purtare și Frecvență ¹⁰⁷.

Efortul financiar făcut de Comunitate pentru Școala Primară Israelită de Băieți era similar, inclusiv chiria localului, proprietarul fiind același ¹⁰⁸.

Personalul era alcătuit din 10 persoane (directorul, doi institutori de limba română, un institutor de limba germană, trei institutori de limba ebraică, un ajutor de cancelarie, un servitor cu soția lui) ¹⁰⁹.

În 1905, Școala avea trei institutori de limbă germană ¹¹⁰.

La 15 februarie 1903, Ministerul de Interne informa Primăria Orașului Focșani că evreii din acest oraș au solicitat autorizație în vederea contractării unui împrumut de 45.000 lei, necesar construirii unei școli primare de băieți. Primăria era rugată să informeze Epitropia Comunității Israelite din Focșani că nu are nevoie de un

¹⁰⁵ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 114.

¹⁰⁶ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1905, f. 19 - 21 verso.

¹⁰⁷ S. J. A. N. Vn., fond Școala Primară de Fete a Comunității Israelite, dosar nr. 1 / 1909, f. 1 - 166 verso.

¹⁰⁸ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 38 / 1903, f. 10 - 16.

¹⁰⁹ *Ibidem*, f. 19 - 24.

¹¹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 114 - 115.

asemenea document, „*Epitropia fiind liberă să contracteze împrumutul cerut ori unde va găsi de cuviință*”¹¹¹.

La 27 iunie 1903, a avut loc ceremonia punerii pietrei fundamentale la clădirea Școlii Primare Israelite de Băieți, situată în strada Ștefan cel Mare¹¹².

Inaugurarea noului local de școală s-a făcut la 5 decembrie 1904, în prezența întregii suflări evreiești și a autorităților locale¹¹³.

Un an mai târziu, Comunitatea mai avea încă de plătit rate la împrumutul făcut la o Bancă din Paris (I. C. A.)¹¹⁴.

În această perioadă, Școala Primară Israelită de Băieți a fost condusă de Leon Grünberg - adept al alternării metodelor pedagogice (conversație - intuiție)¹¹⁵.

La 15 iunie 1904, conducerea acestei școli dădea publicității

„Programa examenului de finele anului școlar 1903 - 1904

Limba română

<i>Marți</i>	<i>15 iunie</i>	<i>ora 2 - 5 p. m.</i>	<i>Clasa I-a</i>
<i>Miercuri</i>	<i>16 - //</i>	<i>- //</i>	<i>- //</i> - <i>II-a</i>
<i>Joi</i>	<i>17 - //</i>	<i>- //</i>	<i>- //</i> - <i>III-a</i>
<i>Vineri</i>	<i>18 - //</i>	<i>- //</i>	<i>- //</i> - <i>IV-a</i>
<i>Duminică</i>	<i>20 - //</i>	<i>ora 9 - 12 a. m.</i>	<i>- //</i> - <i>preparatoră</i>

Limba ebraică

<i>Duminică</i>	<i>27 iunie</i>	<i>ora 9 - 12 a. m.</i>	<i>Clasa I-a</i>
<i>Luni</i>	<i>28 - //</i>	<i>- //</i>	<i>- //</i> - <i>II-a</i>
<i>Marți</i>	<i>29 - //</i>	<i>- //</i>	<i>- //</i> - <i>preparatoră</i>
<i>Miercuri</i>	<i>30 - //</i>	<i>- //</i>	<i>- //</i> - <i>III-a</i>
<i>Joi</i>	<i>1 iulie</i>	<i>- //</i>	<i>- //</i> - <i>IV-a</i>

¹¹¹ *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1903, f. 1.

¹¹² *Ibidem*, f. 27.

¹¹³ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 114 - 115.

¹¹⁴ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1905, f. 19 - 21 verso.

¹¹⁵ Ionel Budescu, *Istoria învățământului din județul Vrancea, de la origini până la 1918*, Editura Paideia, București, 2003, p. 126.

Limba germană

Duminică 27 iunie ora 2 - 5 p. m.

Clasa IV-a

Marți 29 - // - - // -

- // - III-a

Examenele de limba română se țin în prezența onor. Comisiuni delegată de onor. Minister Cultelor și Instrucțiunei Publice, prin ordinul No 29.935 din 12 Iunie, iar examenele de limbele ebraică și germană, în prezența mai multor Domni Delegați aleși de Epitropie”¹¹⁶.

Într-un cadru festiv, în ziua de 4 iulie 1904, la Școala Primară Israelită de Băieți a avut loc festivitatea premierii elevelor și elevilor acestei Comunități (era vorba aici de vechiul local, cel închiriat, aflat în strada Israelită)¹¹⁷.

În cazul Școlii de Băieți, obiectele de studiu erau aceleași, cu excepția exercițiilor corporale și militare. În 1905, clasa I avea 71 de elevi, clasa a II-a - 70, clasa a III-a - 67, iar clasa a IV-a - 37¹¹⁸.

În anul 1906, a existat o așa - numită „clasă confesională”, cu 113 elevi, care nu învățau istorie, geografie, științe fizico - naturale și lucru manual¹¹⁹. În 1910, numărul elevilor era în creștere - 181¹²⁰.

În anul 1908, școala avea 212 elevi¹²¹, iar în 1909 - 218¹²².

Exercițiile militare se făceau cu un plutonier, în baza Legii referitoare la introducerea instrucției militare în școlile particulare. Conform acestui act normativ, plutonierul trebuie plătit de către școală cu 60 de lei pe lună¹²³. În cazul de față, suma trebuia suportată de Comunitatea Israelită¹²⁴. Un an mai târziu, aceasta trebuia să

¹¹⁶ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 11 / 1904, f. 27.

¹¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 68.

¹¹⁸ S. J. A. N. Vn., fond Școala Primară de Băieți a Comunității Israelite din Focșani, dosar nr. 1 / 1905, f. 1 - 247.

¹¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 2 / 1906, f. 1 - 225.

¹²⁰ *Ibidem*, dosar nr. 5 / 1910, f. 1 - 181.

¹²¹ *Ibidem*, dosar nr. 3 / 1908, f. 1 215.

¹²² *Ibidem*, dosar nr. 4 / 1909, f. 1 - 224.

¹²³ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 50 / 1907, f. 6.

¹²⁴ *Ibidem*, f. 6 verso.

achiziționeze, în același scop (instrucția militară), două arme cu aer comprimat și 30 de arme cu curele ¹²⁵.

Una din instituțiile de binefacere întreținute de Comunitate a fost Spitalul Israelit. Pe lângă cheltuielile legate de întreținere, reparații, asigurări și taxe, Epitropia subvenționa hrana și medicamentele bolnavilor ¹²⁶, și plătea salariile personalului (un medic, un chirurg, o bucătăreasă, un secretar, un intendent și un gardian) ¹²⁷. Din 1904, chirurgul este înlocuit de un sub - chirurg ¹²⁸.

Pe de o parte, instituția a fost mai mult decât benefică pentru un număr însemnat de bolnavi; pe de altă parte, au fost și momente când aici s-au petrecut lucruri destul de neplăcute, așa cum s-a întâmplat în 1902, când *„în curtea spitalului israelit, sub fereastra bolnavilor (curtea spitalului transformată în abator „cușer”) sângele aducător de miasme și infecții devenise focar de infecție atât pentru oraș, cât și pentru proprii bolnavi”* ¹²⁹.

Tot în acest an s-a stabilit în oraș familia doctorului Fridrich Kremnitzer (1869 - 1919), originară din orașul german Kremnitz. Datorită profesionalismului său, una din străzile orașului Focșani i-a purtat numele ¹³⁰.

În 1903, Comunitatea Israelită subvenționa patru sinagogi din Focșani: Sinagoga Mare, Sinagoga Croitorilor, Sinagoga Birjarilor și Sinagoga Achai - Vereai ¹³¹.

¹²⁵ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1908, f. 6.

¹²⁶ *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1903, f. 10 - 16.

¹²⁷ *Ibidem*, f. 19 - 23 verso.

¹²⁸ *Ibidem*.

¹²⁹ Virgil Paragină, Valeria Paragină, *Medicina și Farmacia din Ținutul Putnei pe masa de disecție a istoriei*, vol. I, Editura Porto - Franco, Galați, 1993, p. 103.

¹³⁰ Ștefan O. Neagu, *Focșani și Ținutul Putnei leagăn al iudaismului românesc*, Editura Rafet, Râmnicu - Sărat, 2011, p. 125.

¹³¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 38 / 1903, f. 10 - 16.

În ceea ce privește oficierea anumitor servicii religioase, au existat uneori și mici neajunsuri, remediate de Epitropie cu ajutorul Primăriei. Așa s-a întâmplat, de pildă, în octombrie 1904, când Epitropia sesiza conducerea orașului:

„1) Că nu toți cei ce sunt chemați a oficia serviciul religios la căsătorie sau botezuri, sunt funcționari ai Comunității, așa că Epitropia nu are nici o autoritate asupra sa, astfel că ei pot oficia cununii sau botezuri așa cum cred de cuviință, fără a putea fi trași la răspundere.

2) Mulți dintre părinți dau noilor născuți alt nume decât al lor, așa că formele nu corespund cu realitatea. S-a văzut adeseori doi frați având diferite nume de familie.

Am constatat asemenea că mai mulți băieți au nume de femei. Acestea toate din cauza că unii părinți fără știință de carte nu știu să indice exact numele ce vrea să dea copilului, sau nu se prezintă personal la oficiul stărei civile, ci trimite pe un altu.

Pentru a se evita pe viitor asemenea confuziuni și a înlesni întrucâtva facerea formelor la oficiul stării civile, venim cu profund respect a vă ruga, Donmule Primar, să binevoiți a dispune de a nu se elibera de către oficiul stărei civile nici un buletin de naștere sau certificat de căsătorie pentru israeliți, până nu i se va prezenta mai întâi un act din partea epitropiei, după modul cum veți binevoi a ne indica, prin care să se convingă că formele sunt îndeplinite”¹³².

La 20 noiembrie 1904, Primăria a adus la cunoștința epitropilor de la Sinagogile Mare, Bet Hamedraș, Croitorilor, Birjarilor, Cizmarilor, Achai Verei și Templului, toate aceste lucruri, subliniind că cine nu va respecta Codul Civil și deciziile Epitropiei Comunității Israelite va suporta rigorile legii¹³³.

În toamna anului 1907, Comunitatea Israelită avea să intre în conflict cu o societate de binefacere - „Societatea Sacră” - mărul discordiei constituindu-l administrarea Cimitirului Evreiesc. Astfel, la

¹³² *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1904, f. 112 - 112 verso.

¹³³ *Ibidem*, f. 113 - 113 verso.

29 octombrie 1907, 26 de mozaici înaintează Primăriei următoarea Adresă: „Cimitirul israelit din acest oraș, cumpărat cu banii și pe numele Comunității israelite se stăpânește de un număr de persoane constituit în societate denumită „Sacra” și se administrează de o singură persoană, fără nici o formă legală, distribuindu-se locurile de înmormântare după plac și împrejurări.

*Această stare de lucruri neputând fi tolerabilă și mai departe, întrucât în acest oraș există o comunitate bine organizată, sub controlul Onor. Primăria locală, singura în drept și în putința de a administra cimitirul în mod legal, venim cu profund respect a vă ruga Domnule Primar să binevoiți a face ca și cimitirul, avutul comunității întregi, să treacă sub administrațiunea epitropiei Comunității israelite din localitate”*¹³⁴.

La cererea Primăriei, Epitropia a luat și ea poziție, criticând atitudinea „Societății Sacre” în problema Cimitirului Israelit. Taxa plătită de membrii Societății (50 de lei de fiecare) nu-i îndreptățește pe aceștia să pună stăpânire pe cimitir, negând autoritatea Epitropiei, recunoscută de Primărie drept singura reprezentantă oficială a Comunității Israelite din oraș, garantă a avutului acesteia. „Societatea Sacra” și-a arogat acest drept în virtutea unui model mai vechi de administrare a averii Comunității, când toate societățile de binefacere acționau în paralel, pe atunci neexistând Epitropia ca for tutelar. În plus, taxele percepute de „Societatea Sacra” și de personalul de serviciu al acesteia contraveneau normelor Epitropiei, care dorea drepturi egale pentru toată lumea, fără acordarea unor privilegii¹³⁵.

La 4 noiembrie 1907, Primăria Orașului Focșani a cerut reprezentantului „Societății Sacre”, B. L. Margulies, lămuriri în ceea ce privește modul de administrare a Cimitirului Israelit și a fondurilor rezultate din vânzarea locurilor de înmormântare¹³⁶.

¹³⁴ Ibidem, dosar nr. 50 / 1907, f. 7 / 7 verso.

¹³⁵ Ibidem, f. 9 - 10 verso.

¹³⁶ Ibidem, f. 11.

„Societatea Sacră” era compusă din următorii membri: doctor I. Nacht, rabin; Wilhelm Scheyer, Osias Kohl, I. Kirmaier, G. Grünfeld, H. Hacken, doctor W. Geller, P. Goldring, B. L. Margulies, Iacob Köfler, M. I. Cremnitzer, I. Sternberg, Adolphe Gellert, I. M. Neiger, Max Adler, Ios. L. Finkelstein, Adolf Scheffer, N. Sager, M. Filderman, M. Rabinovici, Avram Kohn, Max G. Grünfeld, M. Zosmer, Ch. Rosenberg și Iancu Leizersohn ¹³⁷.

Apoi, B. L. Margulies oferă Primăriei toate datele necesare cu privire la activitatea Societății pe care o reprezintă:

„Societățile sacre sunt o instituțiune atât de veche în cultul israelit cât sunt chiar însuși instituțiunile noastre religioase.

Atât în țară cât și în multe alte orașe din străinătate, îndată ce se formează o Comunitate se și formează această Societate, neapărat necesară instituțiunilor culturale israelite.

Membrii acestei Societăți se recrutează din oameni inimoși și cu totul desinteresați, care făcând o ofrandă (în Focșani, de la 50 lei în sus) la înscriere, dobândesc îndatorirea de a îngriji ca cimitirele să fie întreținute în perfectă regulă, ca morții să fie înmormântați după regulile cultului nostru, conform legilor și regulamentelor țării și igienice și potrivit situațiunii ce a ocupat fiind în viață.

Membrii comunității care nu dispun de mijloace, sunt înmormântați cu cheltuelile acestei societăți și cărora li se acordă chiar locuri de înmormântare de frunte, după meritele lor ce au dobândit în viața publică. Aceste cheltuieli variază între 30 - 40 lei de persoană.

Este foarte drept că, oamenii cu o situațiune materială mai bună sunt impuși la o dare oarecare, care se hotărăște pentru fiecare cas în parte.....

Registrele Societății stau la dispozițiunea Dv., spre a vă convinge despre aceasta, ceea ce de altfel trebuie să fie cunoscută comunității și Egitropilor, căci Bilanșurile noastre se publică regulat,

¹³⁷ Ibidem, f. 12 - 13.

se tipăresc și se distribuie în mod gratuit la toate instituțiunile de binefacere, la Epitropie precum și la persoanele marcante din oraș.

Societatea sacră este compusă din 25 persoane ..., care, în luna Septembrie a fiecărui an, se adună în Adunare Generală, ascultă raportul conducătorilor ei, verifică compturile, alege funcționarii ei pe un an și anume un Președinte, un vicepreședinte, un casier și un comitet de cinci.

Actualmente D. B. L. Margulies funcționează ca Președinte reales de 12 ori, Dr. Os. Kohl Vice - Președinte, D. G. Grinfeld ca Casier, iar din Comitet fac parte Domnii Iacob Köfler, P. Goldring, Iacob Sternberg, Ios. L. Finkelstein și Max Adler, care sunt consultați în casuri grave

Personalul de serviciu de înmormântare încasează o anumită taxă modestă de persoană și nimeni, absolut nimeni nu este despoiat, nici de administrațiunea acestei Societăți, nici de personalul ei de serviciu.

Recunoaștem meritele Epitropiei care de la 1856 a concentrat administrațiunea școalei, a cultului și a spitalului, cu toate acestea toate instituțiunile de caritate din acest oraș sunt conduse de Societăți aparte și cu totul independent de amestecul Epitropiei.

Astfel sinagogile se administrează ele singure și mai multe Societăți cu scopuri culturale și caritabile ca Societatea „Fraternă” pentru vindecarea bolnavilor și ajutor în cas de moarte, Societatea Lew - Echow și „Achai - Verei” pentru ajutor reciproc.

Societatea „Bnei - Brith” etc. precum și Societatea noastră sunt conduse de Comitetele lor, fără nici un amestec a Epitropiei.

Faptul că onor Primărie ... nu recunoaște în localitate decât o singură Epitropie nu face nici o probă contra Societății noastre, care nu are veleități de a se recomanda ca o Epitropie, ci ca o simplă Societate de binefacere cu scop de a administra total desinteresat cimitirul, a cărei administrație nu o putem ceda Epitropiei pentru motiv că experiența avută chiar de la 1896 încoace ne-a dovedit că Epitropii, pentru motive pe care nu voim să le cercetăm, abandonează afacerile comunității, lăsând în părăsire toate instituțiunile

administrare de ea, care posibilitate însă este exclusă la Societatea noastră, prin modul ei de organizare și devotamentul membrilor ei

Vedeți deci, Domnule Primar, că cimitirul nu se administrează de o singură persoană și nu se distribuiesc locuri de înmormântare după plac și împrejurări, ci în baza unei organizațiuni strămoșești, de un comitet de opt persoane, iar locurile de înmormântare se acordă după merit și pozițiunea socială a decedaților

În rezumat, Societatea noastră este convinsă că, dacă nu ar exista ea, Onor. Primărie ar primi foarte multe plângeri pentru a veni în ajutor la înmormântarea săracilor, sau s-ar umbla cu talgerul și aceasta numai din cauza nestabilității Epitropilor Comunității”¹³⁸.

Cercetând documentele trimise de „Societatea Sacră” pentru activitatea ei în perioada 1904 - 1907, Primăria a putut constata că atât proveniența veniturilor, cât și modul de utilizare a fondurilor disponibile nu prezintă motive de susceptibilitate.

Astfel, la venituri figurau următoarele taxe: de înscriere, pentru locuri de morminte, pentru cavouri de familie și pentru punerea de pietre comemorative pe morminte.

La cheltuieli figurau sume însemnate reprezentând ajutoare pentru înmormântarea săracilor, paza și întreținerea corespunzătoare a cimitirului nou și conservarea celui vechi¹³⁹.

Soluționarea cazului s-a făcut la 3 decembrie 1907, când Primăria avea să dea câștig de cauză Epitropiei Comunității Israelite. Având în vedere că din 1873 Comunitatea era proprietatea cimitirului, ea are dreptul deplin de administrare a acestui bun, prin intermediul epitropilor¹⁴⁰.

¹³⁸ *Ibidem*, f. 14 - 17.

¹³⁹ *Ibidem*, f. 19, 31 - 32 verso.

¹⁴⁰ *Ibidem*, f. 34.

Epitropia Comunității Israelite avea în proprietate două care funebre (dricuri) ¹⁴¹, nepercepând taxă pentru utilizarea lor la înmormântări, motiv pentru care a fost scutită de Primărie de impozitarea acestora ¹⁴². Ele se aflau în proprietate privată, proprietarii răspunzând de buna lor întreținere și neavând voie să perceapă la rândul lor taxe de la familiile îndoliate, indiferent de starea lor materială ¹⁴³.

Pentru Epitropia Comunității Israelite, actele de binefacere reprezentau nu doar o simplă prevedere bugetară, ci o datorie sfântă. Figurau aici ajutoarele bănești, achiziționarea de cărți pentru elevii săraci ¹⁴⁴, ajutorarea celor bolnavi ¹⁴⁵, ori trimiterea celor cu probleme grave de sănătate în stațiuni, pentru recuperare.

De exemplu, în 1907 avea să plece la Lacul Sărat o evreică suferindă de reumatism de un an și jumătate, timp în care a stat în spital cinci luni de zile; mai mult decât atât, soțul ei era infirm, abia putând câștiga cât să plătească chiria locuinței unde stăteau și să-și procure cele necesare pentru sine, pentru soția sa grav bolnavă, imobilizată la pat și pentru cei cinci copii ai lor. În opinia lui, tratamentul balnear rămăsese ultima speranță, „*căci este păcat a se canoni și a sucomba cu viața și eu a rămâne cu copiii*” ¹⁴⁶.

La 27 decembrie 1908, Epitropia organiza în sala Clubului „Unirea” o serată dansantă, cu tombolă, în scop de binefacere ¹⁴⁷. Astfel de acțiuni caritabile aveau loc frecvent, Primăria scutind Epitropia de plata taxelor prevăzute de lege ¹⁴⁸.

¹⁴¹ *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1903, f. 45 - 45 verso.

¹⁴² *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1907, f. 9 - 10 verso.

¹⁴³ *Ibidem*, dosar nr. 49 / 1906, f. 1 - 2.

¹⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1903, f. 10 - 16.

¹⁴⁵ *Ibidem*, f. 36.

¹⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1907, f. 3 - 5.

¹⁴⁷ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1908, f. 16.

¹⁴⁸ *Ibidem*, dosar nr. 78 / 1910, f. 1 - 2.

În această perioadă (anii 1903 - 1904), acțiuni de binefacere au fost întreprinse și de Loja „Instrucțiunea” din Focșani, beneficiarii fiind 600 de copii săraci și, în general, evreimea pauperă din oraș:

„Ne subvenționând pentru moment nici o instituțiune de binefacere, tot venitul Lojei este întrebuințat - scăzându-se cheltuielile - la ajutorarea celor nenorociți și siliți a implora ajutorul aproapelui.

Produsul net de 800 lei al unui bal dat de loja noastră în iarna anului trecut, a fost întrebuințat exclusiv pentru opera de binefacere, ca îmbrăcăminte de copii săraci, lemne pentru săraci și diverse alte ajutoare date unor sărmani absolut lipsiți de mijloace.

‘Loja noastră este pe cale a-și vedea realizată o operă de mare valoare caritabilă și morală prin înființarea unei societăți << Ajutorul >> la care să ea parte și coreligionari profani și care are de scop în primul rând de a desființa cerșitul din ușă în ușă și a întreține (a) un azil pentru bătrâni și infirmi.

Vom pune astfel capăt unei stări deplorabile și nedemne de veacul al XX-lea de a vedea nenorociți și schilozi, târându-se din ușe în ușe pentru a cerși bucata de pâine, care o vor putea căpăta și prin ajutorul societăței, ce suntem pe cale a înființa ...”¹⁴⁹.

Tot în 1904, printr-o Adresă înaintată Primăriei, „Prima Societate << Fraternă >> pentru vindecarea membrilor bolnavi din Focșani” mulțumea întregului oraș pentru mărinimia de care a dat dovadă în a sprijini acțiunile sale caritabile: „Grație concursului ce a bine - voit a ne da Onor. Public prin cumpărări de bilete și prin ofrande, am putut realiza escedentul frumos conform comptului aci anexat și care după dispozițiunea Art. 61 din statute întrebuințau parte la fondul văduvelor și parte pentru alte necesare.

Îndeplinim cu aceasta datoria de a exprima Onor. Publicului mulțumirile noastre călduroase.

Cu deosebită stimă:

Comitetul:

Președinte, Iacob Köfler

¹⁴⁹ Apud Bogdan Constantin Dogaru, *op. cit.*, p. 63 - 64.

Vice - Președinte Iosef M. Eșenu

I Controlor A. Seiffert

II Controlor Iosif Schwartz

Casier A. Iuda

Secretar Z. Bercovici

Consilieri

Isr. Rosenweig

M. Mandel

Isr. Grünstein

H. Scheffer

M. Eltes”¹⁵⁰.

Din cei 222,60 lei strânși, 46,60 lei au fost donați de evrei focșăneni (Dr. Rabin Iacob Nacht, Wilhelm Scheyer, Sigmund Rosenberg, Adolphe Gellert, I. Kirmaier, D. N. Vlădescu, Elias Shapira, Mayer Goldenberg, Pinchas Goldring, M. Zaharia și o persoană ce nu a vrut să-și decline identitatea. Restul banilor proveneau de la 41 persoane din Panciu, Tecuci, Galați, Buzău, Iași și Constanța¹⁵¹.

Aceeași Societate a organizat în scop similar o reprezentație teatrală, la 29 mai 1904, din vânzarea biletelor rezultând 963 lei¹⁵².

La 6 martie 1905, Societatea filantropică „*Munca*” organiza o serată la salonul „*Ciurea*”, banii câștigați fiind donați parțial Epitropiei, de restul cumpărându-se pentru săraci azime de Paște¹⁵³.

Evenimentul a fost mediatizat și prin intermediul următorului afiș:

„Sala Ciurea

*Societatea „Munca” din localitate va da Azi Duminică
6 Martie 1905*

¹⁵⁰ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 52 / 1904, f. 52.

¹⁵¹ *Ibidem*, f. 52 verso.

¹⁵² *Ibidem*, f. 53.

¹⁵³ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1905, f. 8.

un Mare
PURIM BAL

Mască și nemască în scop filantropic

Mare bătae cu flori, Confete și Serpentine

Mari surprize sunt rezervate Onor Public.

Domnii Cavaleri și Domnișoare care se vor întrece în costume, vor primi un cadou din partea Societății.

Aranjatorul Balului va fi Profesorul de Dans Dl. G. Petrescu.

Muzica Regimentului 10 Putna

va fi împărțit în două. Orchestre și Muzica va distra pe Onor. Public

Bufetul

va fi aranjat cu felurite mizeluri.

Preciul: Pentru o persoană 2 lei, Domnișoare 1 leu, Familia 5 lei.

Biletele se găsesc de vânzare după acum la Domnii S. Luftig, Z. Raitner și P. Michelstein.

N. B. Sunt rugați toți Domnii care posed bilete de bal de a purta stima și stricteța vis - à - vis de Onor. Dame mascate, iar măștile vor avea buna - voință a se prezenta la garderobă pentru control.

Începutul la 9 ore seara.

Apel

Rugăm pe Onor. Cavaleri și D-șoare a ne da tot concursul Dumneavoastră ca întotdeauna pentru a putea reuși scopul sus zis”¹⁵⁴.

La rândul său, acțiuni caritabile a organizat și „Societatea Sacră”, deținătoare a unui fond bănesc la Cooperativa de Credit și Economie << Mercur >> ¹⁵⁵ din Focșani: acordarea de împrumuturi și ajutorarea văduvelor și săracilor, plata unor pensii ¹⁵⁶.

¹⁵⁴ *Ibidem*, f. 9.

¹⁵⁵ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1907, f. 19.

¹⁵⁶ *Ibidem*, f. 24 - 25 verso.

La începutul anului 1907, Societatea << *Pietate* >> a Doamnelor israelite din Focșani a organizat două serate dansante în scop de binefacere, la Clubul „*Unirea*”¹⁵⁷.

În anul 1905, pe << *Lista Comitetelor și persoanelor de încredere ale Marei Loji „Zion” în chestiunea emigrărilor* >>¹⁵⁸ figurau și focșănenii Max Adler și H. Freier. Cu începere din 1886, în fiecare oraș s-au format comitete de emigrare a evreilor în Țara Sfântă.

Aceeași nobilă cauză a fost susținută și de membrii Lojii „*Instrucțiunea*”, având, în primul deceniu al secolului al XX-lea, următoarea structură: „*președinte: doctor L. Văleanu, vicepreședinte: J. Flittmann, mentor: Max Adler, trezorier: M. Trauber, secretar: Jos. Kaufmann, secretar: M. H. Brezis; membri: Iosef L. Finkelstein, Josef Steiner, Leo Geldbentel, Herman Hartenberg, Iosef Sommer, Jacques Zwiebel, Moritz Grunfeld, Rabinul Dr. I. Nacht, Mendel Kappaport, Levy Finkelstein, H. Freier, Anghel Goldstein, Leon Nissinger, Solomon Honig, Julius Adler, Josef Kaufmann, Jacob Kofler, Sigm. Rosenberg, Sal. Mintzer, A. S. Idelovici, Marcus Goldstein, Lazăr Linden, Josef Rosenberg, Adolf Scheffer, Mayer Hermann, B. Weinberg, Abr. Fildermann, Hermann Mohr, Philip Edelstein ...*”¹⁵⁹.

Păstrându-și tradițiile și integrându-se perfect în societate, membrii Comunității Israelite din Focșani au alcătuit, cu adevărat, cea mai puternică minoritate națională din oraș, nefiind luat în calcul nici pe departe doar aspectul numeric.

¹⁵⁷ *Ibidem*, f. 1 - 2.

¹⁵⁸ Bogdan Constantin Dogaru, *op. cit.*, p. 62.

¹⁵⁹ *Ibidem*, p. 62 - 63.